

Per Arne Pelsholen med saltede skinn på en av oppsamlingsplassene.

Elgskinn:

Råvare eller engangsemballasje?

– Ikke selg skinn med skader. Skadde skinn er ødelagt og bør ligge i slakteavfallet. Selges de, har vi små muligheter til å få plukket dem ut før garving. Hvert skinn med skader koster meg ca 800 kr før de går i søpla, sier Per Arne Pelsholen i Finnskogskinn.

Av Per Fossheim

Er elgskinnen engangsemballasje for kjøttet under transport eller en umerket råvare som kan bidra til verdiskaping? Utallige jaktlag har diskutert skinnets skjebne når de oppdager at det er en topp råvare de betrakter som en del av slakteavfallet.

Elgskinn er populært og blir brukt til mange slags klær og nyttegenstander. De fleste kjenner sikkert til vester og jakker, men også skjørt er populære. I tillegg produseres det ryggsekker,

vesker, lommebøker, hansker, tøfler og mye annet.

OL-toppen

OL på Lillehammer i 1994, ble toppåret for norske elgskinn. Med elgskinn i jakker, vesker og tøfler følte en del brukere seg som en del av nasjonalikonet. Etterpå gikk salgskurvene nedover. Først langsomt, så i økende fart.

Per Arne Pelsholen startet i bransjen i 1986 som deleier i selskapet Norsk Viltskinn.

– I 1994 gikk jeg ut av Norsk Viltskinn

og startet Finnskogskinn hvor jeg er eneeier.

I rekordåret 1993-94 kom omsetningen kom opp i hele 7,5 millioner kroner. Da ble det mottatt mellom 6000 og 7000 elgskinn. – I dag tror jeg ikke den samlede omsetningen av elgskinn i Norge er større enn det jeg alene solgte for i 1993, sier Pelsholen.

Bedriften Finnskogskinn holder til i «hovedstaden» på Finnskogen, Svullrya i Grue kommune. Elgskinn er bedriftens viktigste råvare. Det skaper grunnlag for flere arbeidsplasser og er

med på å styrke bosettingen i et ellers næringssvakt område.

Problem dårlige skinn

– Elgskinnprodukter er dyre og blir dermed eksklusive. Dårlige skinn er det største problemet. Når skinnene blir levert må vi stole på jegeren. Skinnene må være uten skader. Først etter vi har fått skinnen igjen fra garveriet, ser vi hvordan det egentlig er. Er det skadet er det bare å kassere hele eller deler av skinnen, men full kostnad er allerede påløpt, sier Pelsholen,

Årlig kjøper Finnskogs skinn rundt 1000 elgskinn av norske jegere. Disse blir levert til oppsamlingsplasser og saltet. Pallen med skinn blir fraktet ut av skogen og sendt til Kokkola i Finland. To garverier der har spesialisert seg på elgskinn, der ca 100.000 elgskinn blir garvet årlig.

Skinn i alle stadier

– Det hadde vært fristende å kjøpe mer av jegerne, men jeg kan ikke ta inn mer enn det som selges videre i form av klær og nyttegenstander. Jeg må tilpasse meg trender i motemarked, sier Pelsholen.

Som den eneste i Norge håndterer Finnskogs skinn elgskinn i alle stadier. Pelsholen driver opplæring av jegere om salting før mottak, kjøper råskinn for garving, får sydd klær av dem og er butikkselger direkte til forbruker.

Elg påskutt med hagle

Høsten starter med foredrag i jaktlag om flåing og skinnbehandling. Pelsholen har syv-åtte innsamlingsplasser i området mellom Kongsvinger og Elverum. Siden han også er elgjeger, leier han hjelp til skinnmottaket.

– Mange skinn er fulle av feil. Skader etter hjortlusflua kan ikke jegerne lastes for. Før var slepeskader og hundebitt et problem. Det er mindre slepeskader enn før, men noen mener fortsatt at hunden skal få bite rundt på skinnen etter at elgen er felt. Hvert bitt gir skader og blir det for mange, må jeg kaste hele skinnen.

– Verre enn hundebitt og slepeskader, er hagleskader. Et til tre skinn i året har

skader som viser at dyret en eller annen gang er påskutt med hagle. At lidelsene må ha vært store før de endelig ble avlivet, tenker jeg over hver gang jeg finner de skinnene. En ting er at noen avfyrer et slikt våpen mot elg, noe annet er at jegeren leverer skinnen til beredning. Den som får skinnen må ha sett det. At de i det hele tatt leverer et slikt skinn til garving er utrolig, mener Pelsholen

Hjortelus flua har foreløpig ikke vært noe stort problem i Norge, men de finske garverne forteller at flua reduserer kvaliteten på skinnene fra Finland og Russland.

30% må vrakes

– Kostnaden for å få inn skinnene er høy. Selv om ikke salt er veldig dyrt, skal det kjøpes inn og kjøres ut på oppsamlingsplassene. Rå skinn er ganske tunge, så vi må bruke lastebil med kran. Etterpå skal skinnene transporteres til Finland. Når skinnene er tilbake etter garving har de en selvkost på ca 800 kr. stk. Under sorteringen oppdager jeg hvor mye som er skadd og må vrakes, erfaringsmessig har ca 30 % av skinnene skader som gir vrak, sier Pelsholen.

Han er i hovedsak sin egen agent på salgsiden. I USA hadde Finnskogs skinn en agent, men markedet der falt helt sammen. Riktignok kom det nylig en ordre, men noe særlig omsetning blir

det neppe av den. I Tyskland selges det noe og i Italia er det en skofabrikk som bruker elgskinn.

Tidløs design

– Bra design er ikke billig. Jeg er redd for å sitte her på Svullrya på Finnskogen, som 60-åring og velge hvilke modeller vi skal satse på. Samtidig er ikke omsetningen så stor at jeg kan bruke egne designere. Trendene er jeg forsiktig med. De som syr i Finland hjelper meg med å finne forholdsvis tidløse plagg. Plaggene er så dyre at de må ha mange års brukstid selv om moten skulle svinge. Heldigvis er ganske små endringer i viltskinnsnotene, mener Pelsholen.

Enkelte varer selger jevnt og trutt. Hansker, østerdalsluer, lommebøker og tøfler er svært sikre varer som selger uavhengig av trendene. Trolig utgjør småvarene omkring halve omsetningen

Hele bedriften hans brant i 2006. Brannen oppsto på bensinstasjonen hos naboen og Finnskogs skinn ble en del av flammens rov. I 2007 var bedriften igjen på plass i nye lokaler og driften gikk videre.

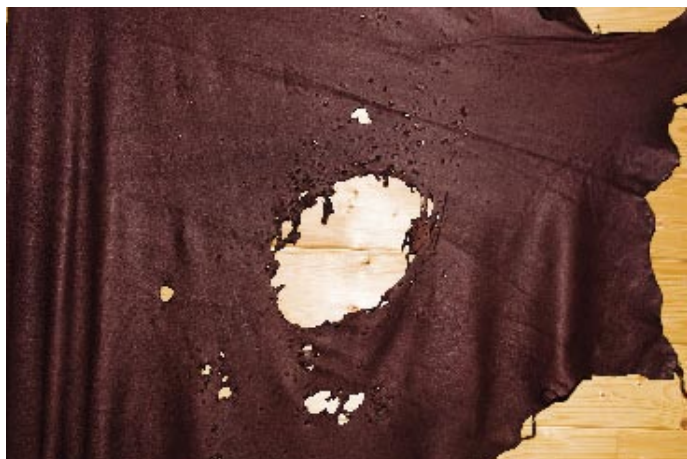
Ansvarbeviste jegere

– Prisen til jeger tror jeg ikke er viktigst for å få gode viltskinn. Jegerne får rundt en hundrelapp pr skinn. Jeg betalte det dobbelte for noen år siden.

Fra butikken Svullrya i Grue Finnskog selger Finnskogs skinn elgskinnsvarer av alle typer.

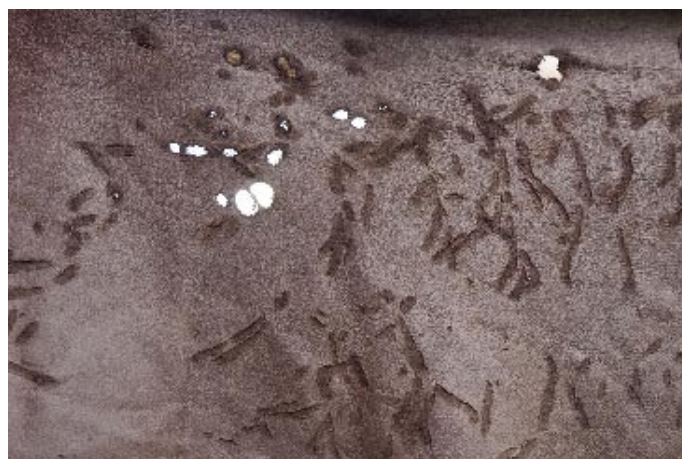
Elgskinn beskytt med hagle

Elgskinn med skader etter hjortelusflue

Elgskinn med slepeskader

Elgskinn med hundebitt

Da fikk vi en del skinn som ble levert uten tanke på at de skulle brukes videre, det virket som de var levert for å få inn penger til jaktlaget. Når jegerne nå vet at det påløper kostnader på hudene og at jeg må vrake dem med skader, er de mye mer ansvarsbevisste i og kvaliteten er dermed mye bedre, avslutter Per Arne Pelsholen.

Ønsker til skinnhåndteringen

Dyret må hele tiden håndteres så det ikke oppstår skader på skinnen. Vanlige skader er slepeskader, hull etter kniv eller hundebitt.

Best blir huden når den blir trukket av dyret. På Pelsholens jaktlag henger de dyret opp og «slår» av huden med baksiden av en øks som er slipt helt rund. Da løsner det lett etter fettlaget.

Knivskader er det mindre av. De fleste er på kalveskinn. Antagelig skyldes dette at mange jegere debutterer som slaktere på kalv og bruker kniven å få med. Det er synd for kalv har det mest verdifulle skinnenet.

Manglende salting er et stort problem og fører til at mange skinn begynner å råtne. Når de kommer i garvebadene vil de råtne delene av skinnen bli vasket bort eller komme ut som skader i det ytre laget.

Passe saltmengde er 10-15 kg pr. skinn.